

กลยุทธ์การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่
จังหวัดสมุทรสงคราม

เบญจมาศ ศรีฤทธิเดช

ดร.ปะการัง ชื่นจิตร

ดร.ศิริรักษ์ สิงหเสม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ภาคการเมือง ได้แก่ คณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ภาคราชการ ได้แก่ พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้างและลูกจ้าง และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน 8 หมู่บ้าน รวมทั้งการสังเกตการณ์การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย และสภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่

บทความเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “กลยุทธ์การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ดร.ปะการัง ชื่นจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

นางสาวเบญจมาศ ศรีฤทธิเดช นักศึกษาปริญญาโท โครงการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่มีกระบวนการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้รับความรู้เรื่องการลดและคัดแยกขยะจากบ้านเรือน มีการจัดแบ่งบุคลากรให้รับผิดชอบโดยตรงตามความรู้ ความสามารถในแต่ละด้าน มีการวางแผนเป้าหมายในการจัดการขยะมูลฝอยภายใต้ยุทธศาสตร์เป็นตัวขับเคลื่อน และมีการประสานงานกับผู้นำชุมชน รวมทั้งมีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการต่างๆ ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกนั้น พบว่า มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีวิธีการคิดอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงาน รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่มีความกระตือรือร้น และในความร่วมมือเป็นอย่างดี

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

นับตั้งแต่อดีตมาสู่ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัว ทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี มีการประดิษฐ์และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์มากขึ้น ทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก มีทั้งขยะจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร และภาคครัวเรือน เป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ ลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน

ปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย ถือเป็นปัญหาหลักด้านมลพิษของประเทศไทยในปัจจุบัน เนื่องจากจำนวนของประชากรที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการดำรงชีวิตของประชาชนจากรูปแบบชุมชนชนบทซึ่งผลต่อขยะมูลฝอยเพียงเล็กน้อยต่อวัน กลายเป็นการดำรงชีวิตแบบชุมชนเมืองหรือชุมชนอุตสาหกรรม ซึ่ง

ก่อให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยต่อวันเป็นจำนวนมาก รวมถึงข้อจำกัดด้านพื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยซึ่งในปัจจุบัน มีพื้นที่ที่จะสามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้น้อยลงทุกวัน รวมทั้งการต่อต้านจากประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย จึงส่งผลให้ความรุนแรงของปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการขยะมูลฝอยเชิงพื้นที่ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร) และหน่วยงานด้านการติดตามตรวจสอบปัญหาด้านการจัดการมลพิษ ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 -16 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัด ควรมีความเข้าใจถึงกระบวนการเกิดขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกัน

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกปี ตามการขยายตัวของประชากรและชุมชน รวมถึงการพัฒนาทางเทคโนโลยี ซึ่งขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากการบริโภค เช่น พลาสติก โฟม กระดาษ แก้ว รวมถึง สารเคมีต่างๆ ขยะมูลฝอยดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ระบบการจัดการและการกำจัดที่ถูกต้องเหมาะสม

ปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเก็บขนไม่หมด มูลฝอยตกค้าง วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่มีที่ดินสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมานาน และมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดี จึงทำให้เกิดประเด็นในการศึกษาเพื่อพัฒนา การบริหารจัดการขยะและการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชน ที่ไม่ทำให้ขยะมูลฝอยมีมลพิษ ต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม

และ ลดภาวะโลกร้อน ทีมนักวิจัยจึงมีมติเลือกพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ได้ดำเนินการสนอง นโยบายเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นน่าอยู่ ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตาม พระราชดำริ และมุ่งสร้างสังคมน่าอยู่

ปี 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.8 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และการ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริม การท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้นขยะ มูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ย อินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วน ที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการ จัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R - ประชากรมุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดย การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน

จากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี 2561 จำนวน 27.8 ล้านตัน พบพลาสติกในขยะ ชุมชนประมาณ 2 ล้านตัน สามารถนำเข้าสู่ระบบรีไซเคิลประมาณ 500,000 ตัน (ส่วนใหญ่ เป็นขวดพลาสติก)ส่วนที่เหลือจะกลายเป็นขยะพลาสติก 1.5 ล้านตัน (ประกอบด้วย ถุงพลาสติกประมาณ 1.2 ล้านตัน ที่เหลือเป็นพลาสติกอื่นๆ เช่น แก้ว กล่อง ถาด ขวด ฝาจุก) ประกอบกับในปี 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยที่มีการกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง 7.15 ล้านตัน โดยเฉพาะการกำจัดแบบเทกองหรือเผากลางแจ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย การกองทิ้ง เอาไว้หรือลักลอบทิ้งในพื้นที่สาธารณประโยชน์ หรือลักลอบทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้มีขยะมูล ฝอยจากบกปะปนและตกค้างอยู่ในทะเล รวมถึงการทิ้งขยะในทะเลโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่เป็น ขยะพลาสติก จึงส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลดำที่เกิดเหตุการณ์เป็นข่าวกรณีวาฬน้ำร่องครีบสั้น

เกยตื้นบริเวณคลองนาทับ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2561 และตรวจพบสาเหตุการตายของวาฬเกิดจากการกินขยะพลาสติกเข้าไปทำให้เกิดการอุดตันบริเวณกระเพาะอาหาร

สำหรับสถานการณ์ขยะของจังหวัดสมุทรสงคราม จากข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ในปี 2562 มีปริมาณขยะ 68,282.42 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 มีปริมาณเพิ่มขึ้น 2,246.62 ตัน แต่ก็มีปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้องเพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 มีปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้อง 44,938.80 ตัน เพิ่มขึ้น 2,246.62 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 และปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ ปี 2562 จำนวน 22,688.40 ตัน ซึ่งเพิ่มขึ้น 4,029.60 ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็น 1 ใน 36 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม สภาพภูมิประเทศมีทั้งสวนมะพร้าว ป่าชายเลนและป่าโกงกาง จึงเป็นที่มาของฉายานี้ อีกทั้งยังมีคำขวัญที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นตำบลอย่างดีว่า “ดินแดนประมง ดงป่าชายเลน โดดเด่นสวนมะพร้าว ติดอ่าวแม่กลอง ท้องถิ่นคุณธรรม หลวงพ่อดำศักดิ์สิทธิ์” แต่เดิมตำบลแหลมใหญ่มีชื่อเดิมว่า “ตำบลขุนชัย” ชาวบ้านกันเชื่อว่าบริเวณตำบลนี้เป็นทะเล เนื่องจากมีการค้นพบเปลือกหอยและปะการังเป็นจำนวนมากอยู่ใต้พื้นดิน และต่อมาบริเวณนี้ได้ยื่นออกไปเป็นแหลมขนาดใหญ่ในทะเล จึงเป็นที่มาของชื่อ “ตำบลแหลมใหญ่”

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลแหลมใหญ่ มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งน้ำท่วมถึง มีป่าชายเลนและป่าโกงกาง มีเนื้อที่ 19.78 ตารางกิโลเมตร หรือ 12,361 ไร่ บริเวณที่ติดชายฝั่งทะเลจะเป็นพื้นที่น้ำเค็ม และบางพื้นที่เป็นน้ำกร่อย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง อีกทั้งมีสวนมะพร้าวและประกอบอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว

เขตพื้นที่ติดต่อของตำบลแหลมใหญ่ มีดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัด
สมุทรสงคราม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางขันแตก อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัด
สมุทรสงคราม

(ข้อมูลพื้นฐาน แผนพัฒนาท้องถิ่นห้าปีขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่, 2562)

เนื่องจากพื้นที่ตำบลแหลมใหญ่มีขยะหลากหลายชนิด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง
กลยุทธ์การจัดการขยะ เพื่อถอดบทเรียนและนำไปสู่การเป็นแนวทางการขยะการขยะให้กับ
องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปเป็นแนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ
องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ความหมายของขยะหรือขยะมูลฝอย

ขยะ หรือขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งของที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ซึ่งเกิดจาก
กระบวนการผลิตรวมถึงการใช้งานอย่างเหมาะสมในระดับหนึ่งของคนทุกกลุ่มทุกช่วงเวลาที่มา
จากทุกสถานที่ ได้แก่ อาคารบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ทำการ โรงงานอุตสาหกรรม
การเกษตร ตลาด ร้านค้า และบนถนน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอีกรูปแบบหนึ่งที่
อาจจะเป็นนวัตกรรม เป็นพลังงานใหม่ และอื่นๆ ตามความเหมาะสมของสิ่งที่เหลือนั้นๆ ของ
คนทุกกลุ่มในช่วงเวลาต่อมา ณ สถานที่ใหม่หรือสถานที่เดิมก็ได้ ยกเว้นอุจจาระและปัสสาวะ

ของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งปฏิภูล สิ่งของที่เหลือใช้ ได้แก่ กระดาษทุกชนิด ขวด แก้ว เศษผ้าทุกชนิด เศษไม้ เศษอาหาร เศษยางและหนัง เศษกระจก พลาสติกทุกชนิด กระจกทุกชนิด เศษวัสดุ ก่อสร้าง กิ่งไม้ ใบไม้ มูลสัตว์ ชากสัตว์ ชากพืชผักผลไม้ ขยะติดเชื้อและสารเคมี (พิชิต สกุลพราหมณ์, 2535, น.334; พัฒนา มูลพฤษฯ, 2539, น.15; จตุพร บุณนาค, 2540, น.9; สมนึก ชัชวาล, 2543, น.10; วินัย วีระวัฒนานนท์ และอุทุมพร ไพลิน, 2545, น.100; ชรินทร์ เลิศคณาวนิชกุล และภัทรา ปัญญวัฒน์กิจ, 2547, น.1; เตือนจิต สุตสวาท, 2547, น.15; อารมณ บุญเชิดชาย, 2549, น.9; และสมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551, น.1) นอกจากนี้ อาจเป็นเศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเหี่ยว (พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542, 2542, น.166 และ 1266) ตลอดจนของเหลือทิ้งประเภทที่เป็นของแข็งเป็นส่วนใหญ่อาจจะมีน้ำหรือกาก ตะกอนปนมาด้วยจำนวนหนึ่ง หรือวัสดุที่เหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการ และกำจัดออกไป ยังมีของเสียที่เป็นพิษ มีสารเคมีที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตในรูปการบาดเจ็บ และการเจ็บป่วย โดยที่ความรุนแรงของสารเคมีจะขึ้นอยู่กับชนิด ปริมาณ และระยะเวลาของสารนั้น (วันชัย นิลพัฒน์, 2546, น.10; วิสูตร พึ่งชื่น และสัมฤทธิ์ ทองศรี, 2545, น.177) และตามที่กรมควบคุมมลพิษ, (2553, น.2) ได้ให้ความหมายว่า ขยะ หรือมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ แก้วพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร มูลสัตว์ ชากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน จากตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือ คราว เรือ ยกเว้น วัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน

ประเภทของขยะมูลฝอย

การจำแนกประเภทของขยะมูลฝอยสามารถแยกได้หลายแบบ จำแนกประเภทจาก ลักษณะของขยะมูลฝอย แบ่งประเภทขยะออกเป็น 5 ประเภท (กรมควบคุมมลพิษ.สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2551: 14) ดังนี้

1) ขยะทั่วไป (General Waste) เป็นขยะจากสำนักงาน ถนนหนทาง การก่อสร้าง ได้แก่ กระดาษ เศษไม้ กิ่งไม้ ฟางข้าว แก้ว กระจก เบื้อง ยาง เศษอิฐ กรวด หิน ทรา

ถุงพลาสติก เศษปูน เป็นต้น ขยะประเภทนี้ ไม่เกิดการย่อยสลายและเน่าเหม็น การกำจัดขยะทั่วไปควรคัดแยกขยะที่สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ก่อนการกำจัด

2) ขยะรีไซเคิล (Recyclable Waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ เป็นวัสดุที่เหลือใช้ของเสียบรรจุภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ กระจก เครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ ก่องเครื่องดื่มแบบUHT เป็นต้น โดยผ่านกระบวนการจัดการทางอุตสาหกรรม หรือนำกลับมาใช้ซ้ำได้โดยตรง

3) ขยะอินทรีย์ (Organic Waste) หรือขยะย่อยสลาย (Compostable Waste) เป็นขยะจากครัวเรือน เป็นขยะจากครัวเรือน ภัตตาคาร โรงอาหาร ตลาดสด และการเกษตรกรรม ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อ เศษผลไม้ ซากสัตว์ มูลสัตว์ ขยะประเภทนี้จะเป็นพวกที่ย่อยสลายและเน่าเปื่อยได้ง่าย เพราะว่าเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีความชื้นค่อนข้างสูง ประกอบกับขยะประเภทนี้มีกลิ่นเหม็น การกำจัดขยะประเภทนี้ควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการหมักทำปุ๋ยก่อน

4) ขยะอุตสาหกรรม (Industrial Waste) เป็นเศษวัสดุที่เกิดจากการผลิตหรือขั้นตอนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม อาจเป็นสารอินทรีย์ที่เน่าเปื่อยซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของอุตสาหกรรม ซากยานพาหนะที่หมดสภาพการใช้งานหรือใช้งานไม่ได้แล้วรวมทั้งชิ้นส่วนประกอบของยานพาหนะด้วย เช่น ยาง แบตเตอรี่ เป็นต้นในการกำจัดควรพิจารณาการแยกชิ้นส่วนที่ยังสามารถนำกลับมาใช้ได้

5) มูลฝอยติดเชื้อและขยะอันตราย (Hazardous Waste) เป็นขยะจากสถานพยาบาล หรืออื่น ๆ ซึ่งต้องใช้กรรมวิธีในการทำลายเป็นพิเศษ ได้แก่ วัสดุที่ผ่านการใช้ในโรงพยาบาล แบตเตอรี่ กระจกสี พลาสติก फिल्मถ่ายรูป ถ่านไฟฉาย เป็นต้น การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อจากโรงพยาบาลจะทำลายโดยการเผาในเตาเผา ส่วนขยะอันตรายอื่น ๆ ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง

การกำจัดขยะมูลฝอย

การกำจัดขยะมูลฝอยมีหลายวิธี มีทั้งวิธีที่ถูกสุขลักษณะบ้าง ไม่ถูกสุขลักษณะบ้าง ได้แก่ การทิ้งในที่ดินที่ว่างเปล่า ใช้ถมที่ ทิ้งในแม่น้ำลำคลอง ฝังกลบ การเผาไหม้ ทำปุ๋ยหมัก

(กรมควบคุมมลพิษ , 2553,น.7-17) ได้กล่าวว่า ในภาพรวมของประเทศมีปริมาณขยะมูลฝอยตลอดทั้งปี ประมาณ 13-15 ล้านตัน มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ประมาณ ๓3.86 ล้านตัน หรือร้อยละ 26 ซึ่งขยะเหล่านี้มีแหล่งกำเนิดมาจากบ้านเรือนโรงงาน โรงพยาบาล สถานศึกษา ร้านค้า สถานประกอบการ และตลาด แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่นำไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบ ใช้เตาเผา เทกองกลางแจ้ง และส่วนที่นำกลับมาใช้ใหม่ โดยการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลนำไปขายซาเล้ง หรือร้านรับซื้อของเก่า ร้อยละ 81 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพร้อยละ 16 และผลิตพลังงานไฟฟ้าและเชื้อเพลิงทดแทนร้อยละ 3 การกำจัดขยะมูลฝอย โดยการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ในหลักการ 3Rs คือ

(1) Reduce ใช้น้อยหรือลด การใช้ โดยใช้เท่าที่จำเป็น เช่น ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติกในการใส่ของ ใช้ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ใบเดียวแทนการใช้ถุงพลาสติก กิใบเล็กหลายใบ ใช้แก้วน้ำเซรามิก แทนแก้วพลาสติกหรือแก้วกระดาษ ตามที่ภานู พัทธ์กะเฒ่า , (2549) ได้กล่าวว่า หลีกเลี้ยงสิ่งของที่ย่อยสลายยาก หรือใช้ให้น้อยลง ได้แก่ พลาสติกและโพน ซึ่งสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และนันทพล กาญจนวัฒน์ , (2543 , น.8) หมายถึง การลดปริมาณขยะด้วยการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดขยะน้อยที่สุด

(2) Reuse ใช้ซ้ำ การใช้ซ้ำเป็นแนวทางในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างรู้คุณค่าโดยการนำผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้ นำกลับมาใช้อีก เช่น การใช้ถ่านไฟฉายแบบชาร์จใหม่ (Rechargeable Battery) การใช้กระดาษซ้ำทั้ง 2 หน้า และใช้กระดาษหน้าที่ 3 ได้อีก เช่น นำมาพับเป็นรูปทรงต่างๆ ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน พับเป็นถุงใส่สินค้าที่เป็นของใช้ชนิดแห้ง และทำเป็นกระดาษพิมพ์อักษรเบรลล์ (Braille Code) สำหรับผู้พิการทางสายตา เป็นต้น การนำขวดแก้วเก่ามาทำความสะอาดกลับมาใช้บรรจุภัณฑ์ใหม่ในระบบโรงงาน การนำขวดแก้วมาทำเป็นแจกันใส่ดอกไม้ นำขวดโหลแก้วมาใช้ใส่กาแฟ หรือน้ำตาลทราย ฯลฯ ถุงพลาสติกใช้แล้วนำมาใส่ขยะ นำขวดน้ำพลาสติกมาทำที่รดน้ำต้นไม้แบบน้ำหยด นำยางรถยนต์ใช้แล้วมาทำเป็นเครื่องเล่นเด็กและหรือนำมาทำเป็นถังขยะมูลฝอยแห้ง ตามที่ภานู พัทธ์กะเฒ่า , (2549) ได้กล่าวว่า การใช้ซ้ำ เพื่อให้มีการใช้วัสดุต่างๆ อย่างคุ้มค่า ก่อนทิ้ง เช่น การใช้กระดาษทั้ง 2 หน้า การนำกล่องพลาสติกมาบรรจุของต่างๆ และการ

ซ่อมแซมวัสดุสิ่งของที่ชำรุดแทนการทิ้งแล้วไปหาซื้อของใหม่ มาใช้ ซึ่งสุนีย์ มัลลิกะมาลย์, (2543, น.8) หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยคนเดิมหรือผู้อื่น

(3) Recycle แปรรูปใช้ใหม่ สำหรับบรรจุภัณฑ์บางประเภทอาจจะใช้ซ้ำไม่ได้ จะมีการนำไปขายให้กับชาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่า ส่งไปขายต่อให้กับโรงงานสำหรับแปรรูป เพื่อนำไปผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ต่างๆเช่น การนำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติก หรือตีเป็นเส้นใยสำหรับนำมาทอเสื้อผ้า นำเศษกระดาษมาแปรรูปเป็น เยื่อกระดาษ เพื่อผลิตกระดาษใหม่ในรูปแบบกระดาษสาไร้สีเคลื่อนำมาใช้เป็นกระดาษห่อของขวัญ ตกแต่งเป็นกระดาษวาดภาพและแผ่นที่สี รองเท้าแตะใช้สอยในบ้านเรือน ฯลฯ นำเศษแก้วมาหลอม แล้วขึ้นรูปขวดแก้วใหม่ นำเศษอะลูมิเนียมมาหลอมเป็นผลิตภัณฑ์อะลูมิเนียม รวมทั้งกระป๋องอะลูมิเนียม และการนำเศษไม้ เศษเหล็กมาตัดแปลงทำเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งสิงห์ อินทร์ชูโต (อ้างถึงใน วุฒิวังศ์ โต๊ะทอง, 2548) การกำจัดขยะทั่วไปและขยะอันตราย ต้องมีการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะและการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งสุนีย์ มัลลิกะมาลย์, (2543, น.8) หมายถึง การแปลงผลิตภัณฑ์ที่ทิ้งแล้วเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ และเพิ่มอีก 2 Rs คือ Reject หมายถึง การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด และResponse หมายถึง ผู้ทิ้งขยะตอบรับที่จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ เพื่อลดปริมาณขยะ

การจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธีการลดปริมาณขยะ โดยการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้งและนำขยะบางประเภทกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (ภาณี คูสุวรรณ, 2546, น.130-131) ได้กล่าวถึงวิธีการลดและใช้ประโยชน์ โดยใช้วิธี 5R ได้แก่ การใช้อย่างประหยัด (Reduce) การนำไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่(Recycle) การซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุด (Repair) การหลีกเลี่ยงวัตถุที่มีพิษ (Reject) และการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ส่วนระบบกำจัดขยะมูลฝอยมีหลายวิธี ได้แก่ การฝังกลบ (landfill) การเผาทำลายด้วยความร้อนแยกประเภทอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ใบไม้ นำไปหมักทำปุ๋ย (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2545, น.104) การหมักทำปุ๋ยเป็นเทคโนโลยีหลักในการกำจัดขยะชุมชน และมีผลพลอยได้ คือ ได้พลังงานกลับมาในรูปของความร้อนหรือก๊าซชีวภาพ (วิชา ชากรพิพัฒน์, 2550, บทคัดย่อ) การนำไปทิ้งทะเล และการแยกเศษอาหารนำไปเป็นอาหารสัตว์ (เดือนจิ ต สุตสวาท, 2547, น.29 และภาณุ พิทักษ์เผ่า,

2549, น.1) สอดคล้องกับสมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม(2551, น.5-7) ได้กล่าวว่า การกำจัดขยะมูลฝอยมีหลายวิธี ได้แก่ การนำขยะไปหมักทำปุ๋ย (Composting Method) การนำขยะไปเทกองกลางแจ้ง หรือการนำขยะไปทิ้งไว้ตามธรรมชาติ(Open Dump) การเผาด้วยความร้อนสูง หรือการกำจัดโดยใช้เตาเผา (Incineration) การฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill) และการนำขยะ สดไปเลี้ยงสัตว์ (Hog Feeding) และสอดคล้องกับ สุทธิรักษ์ สุจริตตานนท์, (2550) ได้กล่าวว่า วิธีกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง คือ การเผาในเตาเผาขยะ

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา วางแผน การแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยกัน รวมถึงการเสียสละกำลังกาย กำลังสติปัญญาหรือกำลังทรัพย์ เพื่อให้การแก้ปัญหาบรรลุผลตามที่กำหนดไว้รวมถึงการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อไป ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนอกจากจะสามารถแก้ไขปัญหาได้แล้วยังทำให้ประชาชนได้ใช้ศักยภาพของตนในการแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้อื่นอย่างสอดคล้องกับความต้องการจริงของพื้นที่อีกด้วย หรือหมายถึง การเปิดโอกาสให้หน่วยงานของภาครัฐ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรเอกชน กลุ่มประชาชนหรือประชาชนได้มีโอกาสร่วมรับรู้ ข่าวสาร รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ต่อการเตรียมการของโครงการหรือกิจการที่จะเกิดขึ้น (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541:182)

นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมความหมายของการพัฒนาชุมชน หมายถึง การยุ่งเกี่ยว การเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ การมีส่วนร่วมมีทั้งผลตอบแทนและไม่หวังผลตอบแทน หากหวังผลตอบแทนจะเป็นการมีส่วนร่วมเบื้องต้นหรือแบบประถมน แต่หากการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการอาสาสมัครถือว่าการร่วมระดับสูงขึ้นหรือระดับมัธยม เพราะเป็นการพัฒนาระดับจิตสำนึกความรับผิดชอบ (นิรันดร์ จิงวุฒิวเศศ, 2550:36)

จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมมีความหมายหลายประการ อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเห็นว่ามีความหมายสอดคล้องกันคือ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ในด้านของนามธรรม

คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ส่วนในด้านของด้านรูปธรรมคือ การร่วมลงมือดำเนินการการมีส่วนร่วมบางประเด็นเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมคือ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้หากเป็นการอาสาสมัครเข้ามาถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมระดับสูง ซึ่งหากการดำเนินการด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยนี้เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นเยาวชนหรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายอื่นมีส่วนร่วมในความหมายข้างต้นทุกขั้นตอนก็จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในกิจกรรมนั้น

2.3.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม

องค์การสหประชาชาติ ได้เสนอว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริงจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (United Nation, 2002:5)

- การวางแผน (planning) คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจ

- การดำเนินงาน (implementation) คือ ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมการเงินและการบริการ

- การใช้ประโยชน์ (utilization) คือ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

- การได้รับประโยชน์ (obtaining benefits) คือ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวในสังคม หรือ วัตถุประสงค์ได้

สำหรับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ให้แนวคิดเพื่อการดา เนินงานประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งจากการมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐ องค์กรเอกชน รวมทั้งวิธีการดา เนินการที่เหมาะสมซึ่งมีความจำเพาะเจาะจงดังนี้ (ประสาน ตังสิกบุตร, 2538:38)

- 1) ชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานข้อสัญญาของประชาชนที่ใช้ระบบนิเวศของตนเองภายใต้ขีดจำกัดอย่างเหมาะสม เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความพยายามของชุมชน โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชน
- 2) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาอย่างยั่งยืนโดยชุมชนเอง
- 3) องค์กรเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการเคลื่อนไหวการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4) การจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมกับการพัฒนาจะต้องผ่านการทำงานขององค์กรชุมชน การให้ข่าวสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง การวิจัยและการศึกษาสภาพของชุมชน การติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

3. แนวความคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาต่อออกมาจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกิดขึ้นมาของแนวคิดการมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อมเริ่มต้นจากเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนก่อรูปอย่างเป็นทางการในรายงานเรื่อง Our Common Future ในปี พ.ศ.2502 เนื้อหารายงานเสนอความพยายามที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างต้นทุนและผลประโยชน์ของกลุ่มธุรกิจเอกชน ในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมกับต้นทุนและผลประโยชน์ของสังคมโดยส่วนรวมสิ่งแวดล้อมทั้งหมดตลอดจนถึงคนรุ่นต่อไปในอนาคต ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวกลุ่มนักวิชาการจึงได้สร้างกระบวนทัศน์ใหม่ของการพัฒนาที่เรียกว่าการพัฒนาแบบยั่งยืน ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนของรายงานข้างต้นใช้เป็นความหมายหลักจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็คือ “การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ปิดโอกาสให้คนในอนาคตได้รับการตอบสนองเช่นกัน” (Harris. 2000 : 5)

จากคำนิยาม ต่อมาได้มีการพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบยั่งยืนออกมาเป็น 3 แง่มุมที่สำคัญ

1. แง่มุมทางเศรษฐกิจ ถือว่า ระบบที่ยั่งยืนในทางเศรษฐกิจนั้นต้องเป็นระบบที่สามารถผลิตสินค้าและบริการได้อย่างต่อเนื่องเพื่อคงไว้ซึ่งหนี้สินภายนอกประเทศและของรัฐบาลให้อยู่ในระดับที่สามารถจัดการได้ นอกจากนี้ยังเป็นระบบที่ช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการไร้สมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจทางการผลิตอันจะมีผลไปทำลายการผลิตทางด้านอุตสาหกรรมหรือด้านเกษตรกรรม

2. แง่มุมทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง ระบบที่สามารถรักษาฐานทรัพยากรได้อย่างมีเสถียรภาพ สามารถหลีกเลี่ยงการชูดรีดรุนแรงต่อระบบทรัพยากรที่นำมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงการหลีกเลี่ยงการร่อยหรอของทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ระบบความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมจะครอบคลุมถึงการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ เสถียรภาพในบรรยากาศของโลก และระบบสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งทำหน้าที่ไม่ใช่เป็นเพียงทรัพยากรทางเศรษฐกิจเท่านั้น

3. แง่มุมทางด้านสังคมนั้นระบบที่มีความยั่งยืน หมายถึง การได้รับความเป็นธรรม ในการกระจายทรัพยากร การได้รับบริการสังคมที่เพียงพอที่รวมถึงการบริการทางด้านสุขภาพและการศึกษา การได้รับความเป็นธรรมระหว่างเพศ รวมถึงการมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบทางการเมือง

คอสตาซา โรเบิร์ต และคณะ (Costanza and et al. 2000 : 149-154) ภายใต้กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ต่อมาได้มีกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ 16 คน ได้พัฒนาหลักการบริหารสิ่งแวดล้อมเพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งรู้จักกันในนามว่าหลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนที่ (Lisbon Principles of Sustainable Governance) ในปี พ.ศ. 2540 หลักการบริหารสิ่งแวดล้อมดังกล่าว หลักการบริหารต่าง ๆ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าเราจำเป็นต้องตระหนักถึงคุณค่าของสินทรัพย์ของสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่ความอยู่รอดของสังคมกับความไม่แน่นอนที่ยังแก้ไขไม่ได้เกี่ยวกับความสามารถของเทคโนโลยีที่จะเข้าไปแทนที่คุณค่าดังกล่าว หลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนที่

ประกอบด้วย 6 หลักการโดยมีเรื่องการมีส่วนร่วมทางสิ่งแวดล้อมเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง เนื้อหาสาระสำคัญของหลักการบริหารจัดการที่ยั่งยืนทั้ง 6 ประการมีดังนี้

1. เรื่องความรับผิดชอบ (Responsibility) การเข้าถึงซึ่งทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมนั้นต้องนำมาซึ่งความรับผิดชอบในการที่จะใช้ทรัพยากรให้มีความยั่งยืนในเชิงนิเวศ การมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ รวมถึงความเป็นธรรมทางสังคม ในการรับผิดชอบต่อธุรกิจและปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องต้องไปด้วยกันกับแรงจูงใจที่มีต่อทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงจะต้องอยู่ภายใต้เป้าหมายในเชิงนิเวศและทางสังคมที่กว้างขวางเพียงพอ

2. เรื่องการมีขนาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม (Scale-Matching) เราพบว่าปัญหาในเชิงนิเวศนั้นไม่ค่อยจะถูกจำกัดในขนาดการบริหารจัดการใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น ในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมนั้นควรจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ

2.1 การตัดสินใจควรกระทำในระดับของสถาบันซึ่งจะวางปัจจัยทางนิเวศให้มีความสำคัญสูงสุดสำหรับการตัดสินใจ

2.2 การตัดสินใจจะต้องให้หลักประกัน ในการกระจายข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างสถาบันที่เกี่ยวข้อง

2.3 การตัดสินใจจะต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องความเป็นเจ้าของและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง

2.4 การตัดสินใจจะต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับภายในระบบสิ่งแวดล้อม ขนาดที่เหมาะสมของการบริหารจัดการจึงเป็นขนาดที่มีข้อมูลที่สอดคล้องมากที่สุดสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็วรวมถึงสามารถบูรณาการข้ามพื้นที่ได้

3. การเตรียมพร้อม (Precaution) ในสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่ไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้ การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมควรตั้งอยู่บนฐานของความไม่ประมาท ดังนั้น การแสวงหาหลักฐานในเรื่องนี้ควรจะมุ่งไปที่ผู้ที่มีกิจกรรมที่อาจจะทำลายสิ่งแวดล้อมได้

4. การจัดการแบบปรับตัว (Adaptive Management) ภายใต้สถานการณ์ของความไม่แน่นอนดังกล่าวข้างต้นที่_ดำรงอยู่ในการบริหารทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมผู้ตัดสินใจควรจะต้องมีการรวบรวมและบูรณาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองเป้าหมายการปรับปรุงที่ปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น

5. การจัดสรรต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมอย่างเต็มรูป (Full Cost Allocation) ในการตัดสินใจเพื่อเลือกทางเลือกในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อม ควรมีการระบุและจัดสรรต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งภายนอกระบบสิ่งแวดล้อม และภายในระบบสิ่งแวดล้อมทั้งหมด การจัดสรรที่เหมาะสมนั้นจะต้องเป็นระดับที่ตลาดถูกปรับตัวให้สะท้อนถึงต้นทุนได้อย่างเต็มที่

6. การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมทั้งในขั้นตอนการก่อรูปนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่ตระหนักถึงบทบาทตัวเองเต็มที่นั้น จะนำมาสู่การสร้างกติกาซึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือกันและกติกาดังกล่าวจะช่วยระบุและกำหนด ความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ในบริบทของสถาบันที่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้นจะยอมรับถึงความไม่แน่นอนที่ฝังแน่นอยู่ในโลกทัศน์ที่แตกต่างและกระตุ้นให้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายในรูปแบบนี้จะมองนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเพียงการทดลองซึ่งเมื่อมีการแทรกแซงจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะนำสู่การเข้าใจที่มากขึ้น และเป็นการทดสอบถึงผลของทางเลือกนโยบายที่สร้างขึ้นมา ดังนั้นนโยบายจึงไม่ใช่คำตอบสุดท้ายแต่เป็นเพียงแนวทางของกระบวนการทดลองปฏิบัติดูกระบวนการนโยบายจึงให้ความสำคัญต่อการติดตามผลและสะท้อนผลลัพธ์ของนโยบายเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการนโยบายให้ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่ง จะทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล โดยข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ การสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง กับการจัดการขยะมูลฝอยผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ มูลฝอย ผู้นำชุมชน และการ สังเกตการณ์ การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย และสภาพพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ มูลฝอย ผู้นำชุมชน และการสังเกตการณ์ การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยและสภาพพื้นที่ ขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews)

เป็นวิธีพูดคุยซักถามแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้บริหารและสมาชิกสภาอบต. ได้แก่ นายก อบต. รองนายกอบต. เลขานุการนายกอบต. ประธานสภาอบต. รองประธานสภาอบต. สมาชิกสภาอบต. และพนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง ลูกจ้าง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ กับผู้วิจัยซึ่งเป็นเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ทั้งนี้โดยผู้วิจัยมี แนวคำถาม (Guideline) ที่ได้กำหนดขึ้นอย่างครอบคลุมรอบด้านต่อประเด็นปัญหาวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยของ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่

การสังเกตการณ์ (Observation)

การสังเกตการณ์ หมายถึงการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธีเพื่อ วิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ผู้วิจัยใช้การสังเกตอย่างมีโครงสร้าง

(Structured Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตการณ์ที่เป็นระบบ ผู้ศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสังเกตการณ์ ผู้ศึกษาจึงมีการเตรียมการสิ่งที่ต้องการสังเกตไว้ล่วงหน้าข้อที่ต้องการศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ทำให้สามารถที่จะสังเกตการณ์อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด ได้ผลการศึกษาที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

1. กลยุทธ์การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

กลยุทธ์ในการจัดการขยะที่ประสบผลสำเร็จของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ เริ่มจาก คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับผู้นำชุมชน ในการที่มีแนวคิดหรือมีนโยบายที่ชัดเจน มีการประสานการดำเนินงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชนไปถึงประชาชนในพื้นที่ให้ตระถึงเรื่องการจัดการขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลนโยบายมีแผนงานและงบประมาณในการจัดกิจกรรมลดปริมาณขยะ มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการ คัดเลือกพื้นที่ต้นแบบ ในการดำเนินงานและสนับสนุนการเรียนรู้จากพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ ประชาชนในพื้นที่มีการสร้างความรับรู้และเข้าใจ เรียนรู้กันในพื้นที่ เพื่อสร้างความสามัคคี ความมีวินัย และปลูกจิตสำนึกสาธารณะ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมลดปริมาณขยะ และกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ

1. ประเด็นปริมาณขยะ ขององค์การบริหารส่วนตำบล พื้นที่ชุมชนหนาแน่นอัตราการเกิดขยะเฉลี่ย 7 ตัน/วัน ขยะส่วนใหญ่จึงเป็นขยะจากการทำประมง เช่น เปลือกหอยชนิดต่างๆ เปลือกปู ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้เล็งเห็นว่าขยะเหล่านี้ ถ้าเอาไปทิ้งก็จะมีเป็นจำนวนมากและต้องเสียค่าใช้จ่ายกำจัดอีกมากมาย จึงได้เล็งเห็นว่าน่าจะเอาขยะที่เกิดจากการประกอบอาชีพประมงมาทำให้เกประโยชน์ เช่นทำปุ๋ย เอาไปถมตรงพื้นที่ว่างสำหรับชาวบ้าน คนใดที่ต้องการถมที่

2. การวางแผนการจัดการขยะ พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล การวางแผนนั้นจะต้องได้รับนโยบายจากผู้บริหาร ประธานสภาและผู้อำนวยการกองสาธารณสุข จะต้องนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยการลงพื้นที่พูดคุยกับผู้นำชุมชนหรือกันว่าจะดำเนินการอย่างไร ประชุมกับผู้ใหญ่บ้านทุกครั้งที่มีการประชุมและชักชวนชาวบ้านให้มองเห็นปัญหาขยะในหมู่บ้านตนเอง

3. การจัดทำนโยบายการจัดการองค์การ นโยบายจะต้องมาจากผู้บริหารซึ่งหมายถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่ได้รับมอบหมายที่มีความเชี่ยวชาญในการทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้าน และการมอบหมายให้ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่คอยประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านเรื่องของการจัดการหน้าบ้านปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณบ้านให้สวยงาม สอดรับกับนโยบายการคัดแยกขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลทำการขับเคลื่อนในรูปแบบเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้าน

4. การเก็บรวบรวมและการขนส่งขยะ มีการเก็บรวบรวมขยะชาวบ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการเก็บรวบรวมคัดแยกขยะเป็นระเบียบแยกประเภทได้ถูกต้อง ส่วนพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการขยะนั้นประชาชนจะแยกขยะที่ต้นทางจนเหลือน้อยที่สุดส่วนที่เหลือจากการคัดแยกประชาชนจะนำมาวางไว้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บเป็นจุดเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปกำจัด ลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งขยะลงอย่างมาก

5. การลดคัดแยกนำขยะมูลฝอยมาใช้ มีกิจกรรมในการนำกลับมาใช้ใหม่ เน้นในเรื่องการลดปริมาณขยะที่ต้นทาง เช่น กิจกรรมไปวัดหิ้วปิ่นโต ไปจ่ายตลาดใช้ถุงผ้า ร้านค้าไม่ใช้โฟม ลดการใช้ถุง และสำหรับขยะอินทรีย์จะทำปุ๋ยหมัก ทำน้ำหมักชีวภาพ นำไปเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไส้เดือน การนำมาเป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน

6. การควบคุมและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน โดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ลงไปติดตามประเมินผลแล้วก็ส่งข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการทำงาน มีการประชุมสรุป

ประมวผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ นำเสนอนายกและปลัดเพื่อจะปรับแนวทางการดำเนินงาน

7. ปัจจัยเกื้อหนุนให้ประสบสำเร็จ มีความสามัคคีในสำนักงานและความสามัคคีของคนในชุมชน มีความต่อเนื่องของกิจกรรม การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมตัดสินใจเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเป็นไปตามความต้องการของคนในชุมชน

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ สามารถพิจารณาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ในแต่ละด้าน โดยใช้หลักการของ SWOT Analysis ในการพิจารณา ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ

จากการศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ สามารถพิจารณาปัจจัยความสำเร็จของการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละด้านโดยใช้หลักการของ SWOT Analysis ในการพิจารณา ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในของการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ บุคลากร โครงสร้างและการบริหารองค์กรนโยบาย/แผน/โครงการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ระบบการจัดการขยะมูลฝอย ค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอย

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเป็นการประเมินในส่วนของโอกาส (Opportunities) คือ เงื่อนไขภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อให้กับองค์กรในทางที่ดีและเป็นประโยชน์ และอุปสรรค

(Threats) เงื่อนไขภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อให้กับองค์กรในทางที่ไม่ดีไม่เป็นประโยชน์และเกิดความเสียหายเปรียบ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญคือ สภาพพื้นที่ สังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก นโยบายของรัฐ สื่อมวลชน เทคโนโลยี เศรษฐกิจ

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1) ด้านบุคลากร

บุคลากรที่เป็นผู้บริหารของเทศบาล มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีวิธีการคิดอย่างเป็นระบบมีการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความเสียสละในการทำงานและผู้บริหาร อบต. การตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ

2) ด้านโครงสร้างและการบริหาร

โครงสร้างการบริหาร อบต. เป็นจุดแข็งเนื่องจากการแบ่งงานตามหน้าที่ โดยแบ่งเป็นกองต่าง ๆ มีการจัดสรรบุคลากรตามความเชี่ยวชาญ และความชำนาญอย่างชัดเจน

3) ด้านงบประมาณ

งบประมาณรายรับและรายจ่ายของ อบต.ใกล้เคียงกันโดย อบต.มีรายรับมากกว่ารายจ่าย แสดงให้เห็นว่าเทศบาลไม่มีปัญหาทางด้านงบประมาณ

4) วัสดุอุปกรณ์

อบต. มีการดัดแปลงประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการขยะมูลฝอย เช่นใช้เครื่องตัดหญ้ามาปรับแต่งเป็นเครื่องบดกิ่งไม้ ทำให้ประหยัดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ราคาแพง และใช้รถจักรยานยนต์พ่วงข้างแทนการใช้รถเก็บขนขยะคันใหญ่ ในการเข้าถึงบ้านเรือนประชาชน ทำให้ง่ายต่อการเก็บขนขยะและประหยัดการใช้พลังงานเชื้อเพลิง

5) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

อบต. มีช่องทางการประชาสัมพันธ์หลายทางเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ ให้เกิดความตระหนักในด้านการจัดการขยะมูลฝอย และทำให้ได้รับการมีส่วนร่วมจากประชาชน ในการเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆที่ อบต. จัดดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญสำหรับการบริหารองค์กร คือ จะต้องเป็นผู้นำ และเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมทุก ๆ อย่างที่อบต. ดำเนินการ จะต้องมีความมุ่งมั่นทุ่มเท กระตือรือร้น มีความตั้งใจและความเสียสละต่อการดำเนินงานขององค์กร

2. ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดี

ระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดี จะต้องมีการสร้างองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานอย่างเหมาะสม มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจนตามความสามารถและความเชี่ยวชาญ โดยจะต้องมีการพัฒนาความรู้ และศักยภาพของบุคลากร อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ผู้ผลงานสูงสุดจากการทำงาน นอกจากนี้ควรมีกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการทำงาน เพื่อใช้บังคับพฤติกรรมของบุคลากรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. การติดต่อสื่อสารที่ดีทั้งภายในองค์กรและกับสาธารณะ

การดำเนินงาน ต่าง ๆ ของอบต. จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงประสานงานกันระหว่างสมาชิกในองค์กร เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับข้อมูลที่ตรงกันและทำงานไปในทิศทางเดียวกันนอกจากนี้การติดต่อ สื่อสารกับสาธารณะมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรภาครัฐ เนื่องจากการทำงานขององค์กรภาครัฐจะต้องแสดงถึงความโปร่งใสในการทำงาน ดังนั้นการ

4. การสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร

องค์กรจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งมีรูปแบบการจูงใจแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความเต็มใจ และความกระตือรือร้นของบุคลากรให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ดังเช่น อบต. นายก อบต. ดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ทำให้บุคลากรมีแรงผลักดันในการทำงาน นอกจากนี้ อบต. ยังได้เงินจากการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะอินทรีย์คัดแยกได้ แล้วกำไรบางส่วนนำมาจัดสรรเป็นโบนัสแก่พนักงาน

5. มีกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเริ่มกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยจากการให้ความรู้และรณรงค์ให้ประชาชนลดอัตราการเกิดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมในด้านรถเก็บขนขยะที่เพียงพอต่อปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันสามารถดำเนินโครงการถนนปลอดถังได้ ทั้งนี้เพื่อความสวยงามของท้องถิ่นและประหยัดงบประมาณในการจัดซื้อถังพักรวมขยะมูลฝอย อย่างไรก็ตาม การเก็บขนขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการกำหนดเวลาการเก็บที่แน่นอน และใช้พาหนะที่เหมาะสมกับปริมาณขยะและสภาพพื้นที่ และการกำจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเลือกวิธีกำจัดขยะที่ถูกสุขาภิบาลเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ งบประมาณ และต้องทำประชาพิจารณ์ด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง ควรจะอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาจากการเก็บขนขยะและการกำจัดขยะ

6. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กร โดยเริ่มจากให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหาและผลกระทบของขยะมูลฝอยในพื้นที่เพื่อให้ สำนึกรักพื้นที่อาศัยของตน และ เกิดจิตสำนึกในด้านการจัดการขยะมูลฝอยดัง เช่น อบต. พาประชาชนในพื้นที่ไปทัศนศึกษาถังหลุมฝังกลบขยะเพื่อให้เห็นสภาพปัญหา และผลกระทบหากหลุมฝังกลบขยะเต็มและพาไปเยี่ยมชมการจัดการขยะแบบ

ผสมผสาน ขณะเดียวกันควรสร้างแรงจูงใจแก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับประโยชน์ ทำให้ต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาล

7. การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรอื่นๆ เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งในด้านความรู้ งบประมาณ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย จะเป็นการช่วยส่งเสริมให้การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ มากขึ้น ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานขององค์กรให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อให้้องค์กรภายนอกได้รับรู้ถึงการดำเนินงาน เช่น การส่งผลการดำเนินงานขององค์กรเข้าประกวด การเผยแพร่ข้อมูลขององค์กรผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ.(2563).“ข้อมูลสถานการณ์ขยะจังหวัดสมุทรสงคราม”. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2563. จาก

<https://thaimsw.pcd.go.th/report3.php?province=75&year=2562>

จรรยา ปานพรม. 2555.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน : เทศบาลตำบลคลองจิก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปภาวรินทร์ นาจำปา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิรยา วัชรโรทัย. (2556). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วชิราภรณ์ ขุนจันทร์ และคณะ. (2557). กลยุทธ์การจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วมในเทศบาลเมืองเขารูปช้าง. โครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนกลาง” สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สาริณีย์ สุวรรณศีลศักดิ์. 2555. ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกรณีศึกษา ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรพงษ์ เล็กสมบูรณ์. (2557). กลยุทธ์การจัดการขยะชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อัจฉรา อัครวิกุลชัย และคณะ. (2553). การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. โครงการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือเครือข่ายนักวิจัยสิ่งแวดล้อมศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.

องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่. (2562) แผนพัฒนาท้องถิ่น 2561-2565